

MÄTA OCH SKAPA

Andra söndagen i Fastan den 2mars 1947

Vidga i denna jordens fastlagstid vår trånga syn på medmänniskan och på världen! Öppna våra tillslutna dörrar mot din andes nyskapande vind! Amen

En farise hade inbjudit Jesus till en måltid hos sig; och han gick in i fariséens hus och lade sig till bords. Nu fanns där i staden en synderska; och när denna fick veta att han låg till bords i fariséens hus, gick hon dit med en alabasterflaska med smörjelse och stannade bakom honom vid hans fötter, gråtande, och begynte väta hans fötter med sina tårar och torkade dem med sitt huvudhår och kysste ivrigt hans fötter och smorde dem med smörjelsen. Men när fariséen som hade inbjudit honom såg detta, sade han vid sig själv: »Vore denne en profet, så skulle han känna till, vilken och hurudan denna kvinna är, som rör vid honom; han skulle då veta att hon är en synderska.» Då tog Jesus till orda och sade till honom: »Simon, jag har något att säga dig.» Han svarade: »Mästare, säg det».

- »En man som lånade ut penningar hade två gäldenärer. Den ene var skyldig honom fem hundra silverpenningar, den andre femtio. Men då de icke kunde betala, efterskänkte han skulden för dem båda. Vilken av dem kommer nu att älska honom mest?» Simon svarade och sade: »Jag menar den åt vilken han efterskänkte mest.» Då sade han till honom: »Rätt dömd du.» Och så vände han sig åt kvinnan och sade till Simon: »Ser du denna kvinna? När jag kom in i ditt hus, gav du mig intet vatten till mina fötter, men hon har vätt mina fötter med sina tårar och torkat dem med sitt hår. Du gav mig ingen hälsningskys, men ända ifrån den stund då jag kom hitin, har hon icke upphört att ivrigt kyssa mina fötter. Du smorde icke mitt huvud med olja, men hon har smort mina fötter med smörjelse. Fördenskull säger jag dig: Hennes många synder äro henne förlåtna; hon har ju ock visat mycken kärlek. Men den som får litet förlåtet, han älskar ock litet.» Sedan sade han till henne: »Dina synder äro dig förlåtna.» Då begynte de som vara bordsgäster jämte honom att säga vid sig själva: »Vem är denne, som till och med förlåter synder?» Men han sade till kvinnan: »Din tro har frälst dig. Gå i frid»

Luk. 7: 36-50.

Denna text har vi hört så ofta, att vi knappast märker att den är en av de mest förbluffande i hela Nya Testamentet. Den handlar ej om något botande, snarare om en skandal, som kunde ha ebbat bort till skvaller i stället för att som här uppenbara den splittrade världens gemenskapsväg. Vi skulle nog, de flesta av oss, varit lika fariseiskt chockerade som värden på stället inför den oförmodade händelsen.

För det första lever vi ju i planeringens århundrade och har mindre än någonsin sinne för det oförutsedda, oförberedda, plötsliga. All tid är oss redan belagd ett långt stycke i förväg. Vårt intellekt är så snabbt ordnande, att vårt hjärta blivit mycket trögt och senfärdigt att varsna sådant som oväntat stiger in i vår tillvaro nu. När vi läser texten om kvinnan som impulsivt störtade in, tänker vi kanske att ett sådant skeende hör Österlandet till, och vi makar undan hela dramat till forntiden och Palestina. Men vad det gäller för oss är att flytta in en sådan chockerande händelse *här och nu* och pröva oss själva inför den.

Textens värd är en man ur det fosterländska judiska partiet, kanske en stor affärsman. Att han är en religiöst intresserad och frisinnad person förstår vi av att han bjudit hem Jesus som han också artigtit titulerar »Didaskale», mästare. Det saknas dock ej spår av en viss nedlåtenhet. Det kanske inte är så lätt att undgå för en stabiliserad, förmögen och ansedd person, med utpräglad känsla för det förflutna, när det gäller en radikal förkunnare, om vilken det råder högst stridiga meningar. Han bryter ju sabbat och umgås med publikaner. Simon har dock inbjudit honom, om också inte med särskilt markerade artighetsbetygelser som skulle förbryllat oss lite var.

Kvinnan, som har en helt annan sorts förflutet, har fått reda på var Jesu finns, och demonstrativt och dramatiskt träder hon in bakom gästen och hyllar honom överdrivet, närgånget, på ett mycket primitivt och feminint sätt. Man riktigt känner den pinsamma tystnad som uppstår inför det obehagliga intermezzot. Hur skulle nu mästaren bete sig? - Värden drar slutsatsen: Han är ingen profet. En profet markerar den skarpa gränsen mellan helgat och ohelgat; han skulle mätt ut sitt avstånd inför denna oförskömmade närgångenhet från en av hennes art, indignerat dragit sig från henne eller rent av sparkat undan henne, som något orent och besudlande. I stället låter Mästaren helt lugnt och vänligt kvinnan hållas.

Värden kunde nog utantill profeternas domsutsagor. Men han hade väl glömt, att deras hårda ord drabbat sådana som ingen annan vågade döma, icke dem, på vilka centnertungt samhällsförakt redan tryckt sina verkningar.

Värdens mätning av Jesus blev negativ: Nu vet jag: alltså ingen profet!

Med djup och skälmsk humor svarar Jesus på Simons trots all förtegenhet avslöjade omdöme. Han replikerar med mätning och räkning, också han. Han lånar uttryck från affärslivet, sannolikt världens arbetskrets. Han talar t.o.m. i siffror! Men det förbryllande är att plus och minuskontot alldeles får byta plats. Skulderna tar han inte undan – det är inte fråga om lättvindighet. Att kvinnans är många, stryker han alls inte över, inte heller att själva deficit på det andra kontot ter sig mycket mindre. Men när hatt slår upp huvudboken för oss, så kommer där en irrationell faktor med, som blåser alla de rediga kolumnerna i oordning, precis som om en yster vind utifrån hade kommit och vänt bladen i kontorsboken! Efterskänkande *kan* få plats i en kassabok; men 500 eftersänkta lämnar där 10 gånger större deficit än 50 - så är det ju i alla timliga värdearter, som kan mätas och vägas. Men så kommer Jesus med värden från ett annat livslager: skapandets och förnyandets, och då blir resultatet alldeles motsatt - kärleken kan växa, där förtjänsten minskar!

Simon hade mycket mera kunskap om uppförande och om religion än den slösande kvinnan. Men hans religion hade bestämda gränser och hårda skal kring sin kärna. Han bevisade sin fromhet genom att sätta *skillnad*. Man kommer att tänka på den kontouppläggning vi finner i en indisk skrift: »Alla medel i detta liv att förvärva sig religiös förtjänst har icke värdet av 1/16 av kärleken, hjärtats frigörelse. Kärleken, hjärtats frigörelse upptar dem i sig och lyser och glänser och strålar». Hela den religiösa förtjänsten i gästbudsvärdens position, ja t. o. m. i hans risk att inbjuda den omstridde profeten, rycks här ner till ett ingenting vid sidan om en, än så primitivt och oformligt uttryckt, självförglömmelse i kärlek. »När själen förlorar sig själv, så finner hon Gud» (Ekkehart).

Några ord om kvinnan. Vi behöver alldeles inte idealisera henne. Det gör inte Jesus heller. Vi vet ju inte vad som överväldigat henne, så att hon trotsar alla hinder, finner ut var Jesus är och som en slösande giverska ger honom det finaste och grannaste hon har i ting och åtbörd. Hon vill komma med fest och glädje till den vars dagar är fyllda av arbete. Vad man ville ha

kunnat fånga in människan med detta frikostiga väsen! Kvinnor och män med den livsföring, som vad henne beträffar anges som allmänt känd, får ofta en låg och cynisk uppfattning om alla av motsatt kön. Ett är här klart, hur lite vi än vet om henne: hon har inte kommit för någon vinnings skull, hon har inte den ringaste spekulaton på något som hör ihop med kundkretsen. Hon kommer inte för att visa sig. Har hon i Mästaren upptäckt en sorts människa och man, inför vilken *konsten att älska* fått en absolut ny inriktning?

Det ligger nära till hands att sätta opp till jämförelse Sokrates' samtal med Theodote. Sedan Sokrates lugnt och vänligt resonerat med henne, frågar hon lite skeptiskt om väl *han* kan förstå sig på kärlekskonster. Filosofens skämtsamma och fullt bejakande svar väcker en stingande undran: det måste finnas en helt annan sorts kärlek, än den hon vetat av.

För kvinnan i evangeliet är det ej blott en frågande undran som väckts. Hon har fått tro på kärlek, på en hempunkt kanske. »Ty vårt hem är den människa som har plats för oss i sin själ». Och den tron tar hon sig för att modigt - eller kanske bara impulsivt som ett naturbarn - omsätta handling mitt för alla dessa andra generade eller missnöjda bordsgäster.

Jesus var inte blind för det levandes glans. Hans blick trängde tvärs igenom råämnet, detta primitiva och måttlösa, som ännu bar färg av hennes förflutna. Han mätte inte hennes andliga kontur, som man mäter ting. Han såg den gnista liv i vardande, den radioaktivitet, som skulle om inte plåna ut, så åtminstone genomlysa det förgångnas livsform. Vi anar ju inte vad för en hemlighetsfull insikt, som brast fram i hennes demonstration. Han mätte henne inte med mått, utan upptäckte det nya livet, gudsbilden, kärnan. Han säger inte som till den kvinnan som höll på att bli stenad: »Gå, synda icke härefter. Han har ingen generell behandling av olika individer. Han reser henne upp med ordet om förlåtelse som ett fullbordat faktum. Och efter det explosiva ömhetsutbrottet, säger han henne till avsked: »Gå i frid». Vi vet intet om det vidare resultatet, och om de andra bordsgästerna vet vi ju ingenting.

Värden, kvinnan, mästaren. – Det var tre främlingar som stötte ihop. Men i ett enda ögonblick blottas helt olika sätt att se på livet. Värden trodde på Gud, men inte på människan. Jesus talar inte om Gud, men han ser på en människa som på ett barn av sin fader. Han kan så tro på människorna tvärsigenom allt.

Vi får ingenting mera veta om värden. Han var nog inte mera fariseisk, han, än vi alla är mest. Han hade säkert en eller flera livspunkter, där även han stod öppen och förväntande, icke dömande. Kanske hade han inför en son eller dotter - eller rent av inför sitt parti – inlevelsens soliga förväntan. Han representerar det stabiliserade, som redan funnit sin form, kanske en skön form, och fastnat i den. Vi har alla, utom på våra hjärtpunkter en sådan frestelse, inte minst vi som går in i ålderdomen, då skapelsesynen lätt vissnar och torkar bort, därför att vi sett så mycket vissna ner omkring oss. Det är inte lätt att tvärs igenom en världsundergång ana världsförnyelsens under.

Den tid då Jesus var gäst hos Simon, var liksom vår egen en omstörtningens ålder. Simon fruktade sedernas upplösning - det var vad kvinnan för honom representerade. Han fruktade slappheten gentemot god beprövad norm. Och han hade förvisso sett hur man bröt sönder kulturens och de religiösa formernas långsamt finarbetade alabasterkärl utan motsvarande nyskapelse. I den lilla scen vi bevittnat, ser man hela dramatiken i kampen mellan ny och gammal världs bild i människans historia. En skillnad i synen på människan - mätning eller inlevelse - ger som resultat en olika samhällssyn. Där sker genom mästaren en in lyftning i vida större sammanhang, i en människogemenskap där kvinnan hör med, där inte det givna konturfasta, utan kärnan, inriktningen, *strålningen* blir det livsavgörande. Värden Simon kämpar ärligt för det som var och mäter med det förflutna som mått. Jesus lever i det *som är*.

Utan att nämna Gud, lyfter han kvinnan upp ur utstötthet och in i gemenskap. Han vet att vi alla är lemmar i en och samma lekamen.

Och detta är vad vi alla har så svårt att ge möjligheter för _ i vår stora världsbild och i vår lilla umgängelse. Vi går alla omkring och mäter och dömer med det förflutna som mått. Det är själva beviset på att vi har intellekt. I tingens värld är det nödvändigt att mäta, det må gälla att bygga hus eller torn, eller pröva vad en viss tomt räcker till eller vid en persons anställning på en viss plats och för vissa behövliga göromål. Allt det begränsade, presterade, de redan givna möjligheterna, de 500 och de 50, de *kan* och *skall* mätas. Vad har inte människan därmed åstadkommit! Vi lever mer än någonsin med mätsticka som kultursymbol: tidsmätning, intelligensmätning, effektivitetsmätning o. s. v. Och det har sin *plats*. Men vi använder mätstickan på fel ställe. Vår motvilja mot att ändra tankevanor håller i sig. I den mekaniska tidsåldern blev den än mera fixerad. Vi ser det som en dygd att behandla liv som *ting*. En människa blir en representant för ett fiendeland, ett annat parti, en annan sorts »ämne».

Vi förvandlade den naturvetenskapliga hypotesen om kampen för tillvaron till en norm för livet. Det är risk för att vi använder också mätstickan på fel ställe, och det är där felet ligger. Andens livsgrodd i et väsen, den hör till det vardande, som skall spränga sitt skal och frigöras för liv i ny rymd - den kan inte mätas, den behöver upptäckas, få sol och luft för att veckla ut hjärtbladen. Mycket återstår innan denna förmåga verkligen får göra sitt arbete i människovärlden.

Varje människa har någon gång upplevat den oerhörda kraftutlösning som skedde, när någon upptäckte nya möjligheter inom oss, trodde på mig »som jag sprang i Guds tanke fram», trots alla mina 70 gånger 7 förseelser. Må var och en av oss rannsaka sig själv har vi inte lagt ner oändligt mycket mera kraft på att mäta och döma också i *livets värld*, där metoden är fel, än på att gå upptäckarvägar och öva denna inlevelse, denna strålning, som hjälper livet att spira. Hör inte den stora levande förnyelsen, den dagliga begynnelsen, till livets kärna? »Förnya dig dagligen, förnya dig dag från dag, ja, förnya dig i dag» stod det på en kinesisk fornkejsares badkar, densammes som sedan påtog sig sitt folks skuld och ensam gick ut i ödemarken. Men minst lika viktigt är det att förnya min syn på medmänniskan, inte spika fast henne vid sitt förflutna, utan stå villig att upptäcka henne på nytt dag från dag.

I den situation där vi nu står, kan vi inte låta bli att hoppas, att också i folkens syn på varandra inlevelsens förnyelseunder skall ske. Vi behöver inte alls ljuga bort de 70 gånger 7 försyndelserna och oförrätterna i det förflutna. Men vi skall inte hålla oss fasthakade vid detta som vi vet, utan på allvar söka och finna de nya möjligheterna hos vår nästa bland folken. Nya vita böcker bör vi lägga upp för ett sorts konto, med rum för annat än skulden, för den andevind som kan vända bladen i gamla skuldböcker. Hur skall vi över huvud taget kunna leva numera, om vi inte lär oss detta nya värderingssätt, som inte bara gör bokslut över »det gamlas djävulsring», utan håller vårt konto öppet för nya omriktande upptäckter av ännu outlösta krafter i folken som i de enskilda!

På de andra folken ser vi ju mest utifrån. Måne vi när andra folks eller grupperns själ, annat än genom dithörande individer, som vi lärt oss hålla av?

Men det gäller också härvidlag:

----»en enda sak, där jag har drömt – och sedan var ditt inres förtrollade land för alltid glömt».
(Karin Boye)

Och det är just de inre förtrollade landen, den gömda förhistorien, inte deras politik, inte deras missgärningar i det förflutna _ som vi måste lära oss finna i de nya kommunikationernas tidevarv. Det var lång, lång väg ännu mellan gästbudsvärden och kvinnan; men Jesus såg in i

hennes »inres förtrollade land», in till det oförutsedda och förut osedda. Och den strålen även blick hävde avståndet.

I ny världsbild tvingas vi se strålning som verklighetens väsen. Vi måste spränga våra förkapslingar av självhävdelse och nationalistiskt mervärde till inlevelse i ny människo- och folkgemenskap. Vår egenart brister inte med vårt isoleringsskal - den ligger tryggt i vår ofrånkomliga, historiskt vordna väsen, lika visst som livsgrodden, när fröskalet brister. I alla våra stora och små mellanhavanden är själva *relationsarten* det viktigaste! Där förvandlas vår historias riktning, där sker mutationen.

Skall vi psykiskt sett förbli avgränsade skaldjur och andligen isolerade nationer? Eller fritt rörliga väsen med öppenhet och upptäckarvilja inför det olika? Det finns ett isoleringsmedel, som är långt värre än hat och förakt, och det är den kompletta likgiltigheten inför något som helst levande. Det ges folk och människor med fulländad kulturform, relik av något skönt som en gång bar på skapande liv, men nu är ett praktfullt skal, ett hölje som kvinnans alabasterkärl.

Men skal är till för att brista, för att sprängas av livets strålkraft där innanför!

Låt kärlet brista, låt dess nardus strömma!
Var icke snål, bered din själ till fest.
Vad fröjdfullt överdåd! Låt kärlek strömma
sin bästa gård för själens höge gäst.

Emilia Fogelklou Norlind